

Scarlat Curuțu (1876 - 1962)

Dumitru-Valentin Pătrașcu

Daniela-Liliana Pătrașcu

Resumé

L' article est basé sur des documents originaux provenant des archives de Gorj et des documents originaux provenant des archives personnelles de Monsieur Gheorghe Curuțu, fils de Monsieur Scarlat Curuțu paysan libre de Plopșoru, vétéran de Seconde Guerre des Balkans, qui après l' institution du régime communiste en Roumanie devait être dépouillé de terre qu' il possédait en Plopșoru sous la collectivisation forcée de l'agriculture, ce qui conduira à la révolte des paysans dans le village Piscuri, à l'été 1950.

Mots-clés: paysan, vétéran de la guerre, collectivisation, Plopșoru, Gorj.

S-a născut în familia țaranului moșnean Ioan Dumitrache Curuțu și a soției sale, Tinca, din satul Plopșoru, comuna Plopșoru, la 27 august 1876¹. Casa familiei Tinca și Ioan Dumitrache Curuțu, situată în satul Plopșoru, se află în prezent în proprietatea lui Cilibiu Ion², fiind un monument de arhitectură populară gorjenească din lemn.

Certificatul de naștere eliberat la 29 august 1876 de către primarul comunei Plopșoru, Costache Urdăreanu, preciza că Scarlat Curuțu s-a „născutu alalteieri în comuna Plopșoru în casa părinților săi cu No. 50”³. Același document preciza că tatăl copilului, Ioan Dumitrache Curuțu, era „în etate de ani două zeci și optu de profesiune agricultor”⁴ iar mama sa, Tinca Curuțu, era „în etate de ani două zeci și trei”⁵. Se menționa că profesiunea mamei era aceea de torcătoare.

Alături de cei doi părinți, în certificatul de naștere eliberat pe numele lui Scarlat Curuțu sunt menționați ca martori domnul Ioan Popescu „în etate de ani patru zeci și cinci de profesiune agricultor domiciliat în comuna Plopșoru”⁶ și Ioan Curuțu „în etate de ani cinci deci de profesiune agricultor domiciliat în

1 Conform certificatului de naștere al lui Scarlat Curuțu, document aflat la Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Gorj, Fond Starea Civilă a comunei Plopșoru, doc. nr. 50.

2 Informație oferită de Gheorghe Curuțu, fiul lui Scarlat Curuțu, la 20 februarie 2013, la Târgu-Jiu.

3 Conform certificatului de naștere al lui Scarlat Curuțu, document aflat la Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Gorj, Fond Starea Civilă a comunei Plopșoru, doc. nr. 50.

4 *Ibidem*.

5 *Ibidem*.

6 *Ibidem*.

comuna Plopșoru”⁷.

Curuțu Tinca a murit la vârsta de 99 de ani, după anul 1933, când s-a născut Curuțu Gheorghe. Acesta apreciază că avea 4 sau 5 ani în momentul morții bunicii sale din partea tatălui⁸.

Scarlat Curuțu și-a satisfăcut stagiul militar în cadrul Regimentului Gorj Nr. 18, luând parte la campania din Bulgaria din vara anului 1913, odată cu intervenția României în cel de-al doilea război balcanic. Campania din Bulgaria a început la 23 iunie 1913, când au fost chemate sub arme contingentele 1907 – 1911, contingentele 1912 și 1913 aflându-se deja în activitate⁹.

La 28 iunie 1913 Regimentul Nr. 18 Gorj a fost transportat pe calea ferată până la Segarcea¹⁰. A doua zi, efectivele Regimentului Nr. 18 Gorj s-au deplasat de la Segarcea la Grecești, unde s-a organizat cantonamentul trupelor.

La 30 iunie 1913 Regimentul Nr. 18 Gorj mășăluiește până la Ostroveni, unde se întâlnește cu Regimentul Nr. 17 din Turnu-Severin¹¹.

Trecerea Dunării s-a realizat sub protecția flotilei de Dunăre pe la Bechet în zilele de 1-2 iulie 1913, ulterior, trupele Regimentului Nr. 18 Gorj înaintând către Rahova¹².

După marșuri repetate, trupele Regimentului Nr. 18 Gorj au ajuns, la 10 iulie 1913, la aproximativ 30 de km de Sofia, a doua zi primind ordinul să pornească în marș către capitala Bulgariei¹³. Trupele Regimentului Nr. 18 Gorj sunt oprite din marș și primesc ordin să se retragă în direcția Araba Konak, acesta fiind începutul drumului de retragere spre țară.

Efectivele Regimentului Nr. 18 Gorj mobilizate la data de 23 iunie 1913 totalizau: 58 de ofițeri, 3 325 de soldați, 243 de cai și 45 de trăsurile¹⁴. După izbucnirea epidemiei de holeră, Regimentul Nr. 18 Gorj a pierdut 50 de oameni, 46 dintre aceștia fiind soldați¹⁵.

În perioada campaniei din Bulgaria, la 21 iulie 1913, Regimentul Nr. 18 Gorj a fost inspectat de către ministrul de Război¹⁶ al guvernului României, domnul general Constantin Hârjeu¹⁷.

La revenirea în țară efectivele Regimentului Nr. 18 Gorj au traversat

⁷ *Ibidem*.

⁸ Informație oferită de Gheorghe Curuțu, fiul lui Scarlat Curuțu, la 20 februarie 2013, la Târgu-Jiu.

⁹ Vasile Novac, *Regimentul Gorj Nr. 18 <<Tudor Vladimirescu>>*, Editura MĂIASTRA, Târgu-Jiu, 2011, p. 63.

¹⁰ *Ibidem*, p. 65.

¹¹ *Ibidem*.

¹² *Ibidem*.

¹³ *Ibidem*, p. 67.

¹⁴ *Ibidem*, p. 65.

¹⁵ *Ibidem*, pp. 68-69.

¹⁶ *Ibidem*, p. 67.

¹⁷ Stelian Neagoe, *Istoria guvernelor României*, Editura Machiavelli, București, 1999, p. 75.

Dunărea pe la Corabia, ulterior, ajungând la Preajba, în apropierea Târgu-Jiului, unde a stat în carantină o perioadă de cinci zile. După încheierea carantinei, trupele Regimentului Nr. 18 Gorj au intrat în garnizoana Târgu-Jiu la data de 21 august 1913¹⁸, urmând ca demobilizarea trupelor să aibă loc la 23 august 1913¹⁹.

La 17 noiembrie 1928 Scarlat Curuțu s-a căsătorit cu Polina, fiica lui Gheorghe Spătaru din Plopșoru²⁰, după decesul primei sale soții. Din prima căsătorie a avut 3 copii. Polina, născută în 1909, și Scarlat Curuțu au avut 4 copii: Ion, Maria, Gheorghe și Constantin.

Alături de cei 7 copii ai săi, Scarlat Curuțu l-a înfiat și pe unul dintre frații Polinei, Constantin Scarlat Spătaru. Acesta a fost polițist la Târgu-Jiu și la Hotin în perioada interbelică și în timpul celui de-al doilea război mondial. Aflându-se la post la Hotin în anii celui de-al doilea război mondial i-a ajutat pe unii membri ai comunității evreiești din oraș să emigreze în Palestina și să evite deportarea în Transnistria²¹.

În perioada 1945-1946 Constantin Spătaru Scarlat a fost primar al comunei Plopșoru. Ulterior, până în 1951, a lucrat ca mecanic la Schela de Extracție Țicleni.

În 1951 a fost arestat și internat în lagărul de muncă de la Poarta Albă ca urmare a trecutului său de polițist în timpul regimului antonescian și a faptului că a activat ca polițist în Basarabia în perioada celui de-al doilea război mondial. După șase ani, procesul lui Constantin Scarlat Curuțu a fost rejudecat la Iași, acesta fiind achitat, astfel că, în 1957 este reîncadrat la Schela Țicleni ca mecanic.

Curuțu Constantin a fost profesor de tehnologie la Școala de Meserii ce funcționa în actualul sediu al primăriei municipiului Târgu-Jiu. Ulterior, a devenit ofițer de aviație în cadrul forțelor aeriene ale României. Revenit în Gorj, avea să moară la puțin timp după împlinirea vârstei de 50 de ani.

Curuțu Gheorghe s-a născut la 7 mai 1933 în satul Plopșoru din comuna Plopșoru²², fiind al treilea copil al familiei Scarlat și Polina Curuțu, urmând fratelui său, Ion, născut în 1928, și Mariei, născută în 1931.

Începând din toamna anului 1940, Gheorghe Curuțu a urmat cursurile școlii din satul Plopșoru, absolvind cele 7 clase obligatorii în vara anului 1947²³. După absolvirea celor 7 clase obligatorii, s-a înscris la Școala Profesională din

18 Vasile Novac, *op. cit.*, p. 67.

19 *Ibidem*, p. 69.

20 Conform certificatului de căsătorie eliberat la 29 decembrie 1952 de către primăria comunei Plopșoru, raionul Filiași, pe baza actului de căsătorie întocmit la 17 noiembrie 1928.

21 Informație oferită de Gheorghe Curuțu, fiul lui Scarlat Curuțu, la 20 februarie 2013, la Târgu-Jiu.

22 Conform certificatului de naștere emis pe numele său de primăria comunei Plopșoru.

23 Informație oferită de Gheorghe Curuțu, fiul lui Scarlat Curuțu, la 20 februarie 2013, la Târgu-Jiu.

Craiova, pe care a absolvit-o în vara anului 1950²⁴.

Scarlat Curuțu a deținut 5 hectare de teren arabil și un hectar de pădure în comuna Plopșoru. Avea o pereche de boi pentru lucrul pământului și cultiva: tutun, bumbac, în, cânepă, porumb, orz, ovăz. După recoltare și uscare, foile de tutun erau făcute păpuși și transportate cu carul tras de boi la fabrica de țigarete de la Târgu-Jiu²⁵. Tutunul era cumpărat de către fabrica din Târgu-Jiu în funcție de calitate.

În 1950 s-a înființat Gospodăria Agricolă Colectivă în comuna Plopșoru, prilej cu care vitele și pământul arabil deținut de către Scarlat Curuțu au intrat în posesia acesteia. În vara anului 1950 în comuna Plopșoru s-a produs o revoltă a țăranilor nemulțumiți de înființarea Gospodăriei Agricole Colective, având loc ciocniri între țărani și trupele de securitate trimise de la Craiova.

La 20 iulie 1950 izbucnește o răscoală a țăranilor din satul Piscuri, comuna Plopșoru. La aceasta au participat peste 150 de țărani, conducătorul lor fiind chiar primarul comunei Plopșoru, Gheorghe Bratu. Cu reprimarea acestei răscoale au fost însărcinate trupele de securitate ale Regiunii Gorj conduse de către Grigore Năbădan. Acesta avea să fie ucis de către țăranii revoltați.

După înfrângerea răscoalei de către trupele de securitate, primarul comunei Plopșoru, Gheorghe Bratu, a fost condamnat de Tribunalul Militar Craiova la moarte prin sentința nr. 828/1950 și executat. Alți 10 țărani din comuna Plopșoru au fost condamnați la pedepse cuprinse între un an și 25 de ani de muncă silnică²⁶.

Ulterior, pe o parte a terenului arabil ce aparținuse lui Scarlat Curuțu a fost construit terasamentul căii ferate Târgu-Jiu-Turceni-Filiași, precum și un depozit al C.F.R. pentru materialele și utilajele necesare exploatărilor miniere din apropiere. Tronsonul de cale ferată Rovinari-Turceni-Filiași, ce trecea prin comuna Plopșoru, a fost finalizat în cursul anului 1967. Acest tronson de cale ferată venea în continuarea liniei de cale ferată Târgu-Jiu – Rovinari ce fusese dată în exploatare în mai 1956²⁷.

În 1957 Gheorghe Curuțu s-a stabilit la Târgu-Jiu unde a urmat cursurile liceului „Tudor Vladimirescu” la seral, obținând diploma de bacalaureat în vara anului 1961.

Tatăl său, Scarlat Curuțu, a decedat în cursul anului 1962, la vârsta

24 Informație oferită de Gheorghe Curuțu, fiul lui Scarlat Curuțu, la 20 februarie 2013, la Târgu-Jiu.

25 Titu Pânișoară, *Municipiul Târgu-Jiu*, Editura SPICON&DRIM EDIT, Târgu-Jiu, 2002, p. 119.

26 Alexandru Doru Șerban, *Evenimente și personalități gorjene. Calendar*, Editura RHABON, Târgu-Jiu, 2004, p. 185.

27 Mihail Pasere, *Monografia Rovinarilor. 30 de ani de la înființarea orașului Rovinari (1981-2011). 412 ani de atestare documentară (1599-2011)*, Editura Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Gorj, Târgu-Jiu, 2011, p. 186; Titu Pânișoară, *op. cit.*, p. 207.

de 86 de ani, fiind înmormântat în cimitirul satului Plopșoru, comuna Plopșoru, localitate ce avea să fie arondată județului Gorj în 1968, odată cu reorganizarea administrativă a țării și reînființarea județelor.

În perioada 1967-1979 Gheorghe Curuțu a fost primar al comunei Dănești. Din 1980 a lucrat în cadrul compartimentului de planificare din primăria municipiului Târgu-Jiu, până în momentul pensionării, în anul 1992.

În colecțiile Muzeului Județean Gorj „Alexandru Ștefulescu” din Târgu-Jiu se află un tablou cu o fotografie alb-negru a lui Scarlat Curuțu²⁸, tablou donat de către fiul său, domnul Gheorghe Curuțu, din dorința de a păstra vie amintirea acestui moșnean din comuna Plopșoru. Tabloul a intrat în colecțiile Muzeului Județean Gorj „Alexandru Ștefulescu” din Târgu-Jiu la data de 21 iunie 2010.

De altfel, în satul Plopșoru din comuna Plopșoru există casa de lemn a lui Scarlat Curuțu, construcție realizată la începutul secolului al XX – lea, aflată actualmente în proprietatea lui Cilibiu Ion.

Veteran al celui de-al doilea război balcanic, Scarlat Curuțu a deținut 5 hectare de teren în comuna Plopșoru, din exploatarea acestuia asigurând toate cele necesare unei familii numeroase. A avut 7 copii în urma a două căsnicii, recăsătorindu-se în 1928, după moartea primei soții, la vârsta de 52 de ani, cu Polina Spătaru, în vârstă de doar 17 ani, împreună cu care a avut 4 copii.

Odată cu înființarea Gospodăriei Agricole Colective în comuna Plopșoru, în cursul anului 1950, atât animalele, cât și uneltele și terenul deținut anterior de către Scarlat Curuțu în comuna Plopșoru au fost confiscate.

Născut în anul anterior proclamării independenței de stat a României, Scarlat Curuțu, țăran moșnean din comuna gorjeană Plopșoru, a întreținut o familie numeroasă prin munca asiduă a terenului agricol pe care îl deținea în comuna natală.

La vârsta de 37 de ani, Scarlat Curuțu a fost încorporat în Regimentul Nr. 18 Gorj și a luat parte la campania armatei române desfășurată în vara anului 1913 în Bulgaria în cadrul celui de-al doilea război balcanic. Ulterior, Scarlat Curuțu avea să înfrunte, alături de membrii familiei sale, vicisitudinile ocupației germane din perioada primului război mondial.

După înființarea fabricii de țigarete de la Târgu-Jiu²⁹, Scarlat Curuțu vindea acestei fabrici tutunul cultivat de către familia sa pe terenul agricol pe care îl deținea în comuna Plopșoru.

Ulterior, Scarlat Curuțu și membrii familiei sale au înfruntat, începând din vara anului 1941, greutățile impuse de campania armatei române de pe frontul de est, precum și evenimentele de după 23 august 1944 ce au pregătit instalarea regimului totalitar comunist în România.

În acest context, în vara anului 1950 a fost înființată Gospodăria Agricolă

²⁸ Tabloul cu fotografia alb-negru a lui Scarlat Curuțu se află în colecțiile Muzeului Județean Gorj „Alexandru Ștefulescu” din Târgu-Jiu sub nr. inv. 25 300.

²⁹ Titu Pânișoară, *op. cit.*, p. 119.

Colectivă din comuna Plopșoru, acesta fiind momentul în care terenul arabil deținut de către Scarlat Curuțu în comuna Plopșoru a fost naționalizat și integrat acestui GAC. Înființarea GAC în comuna Plopșoru a determinat o revoltă a țăranilor din localitate, pentru înăbușirea acesteia fiind necesară trimiterea de trupe de securitate de la Craiova.

După o viață zbuciumată în care a avut 7 copii în urma a două căsnicii, în vara anului 1950 Scarlat Curuțu a fost deposedat de pământul arabil și pădurea pe care le deținuse în comuna Plopșoru și care îi permisese întreținerea acestei familii numeroase prin muncă asiduă. Acest țăran gorjean, veteran al celui de-al doilea război balcanic, încheiat cu semnarea tratatului de pace de la București, tratat ce prevedea integrarea în granițele Regatului României a sudului Dobrogei (Cadrilater) cuprinzând județele Durostor și Caliacra, avea să trăiască ultimii ani ai vieții în perioada colectivizării forțate a agriculturii și a impunerii regimului comunist în România de tancurile Armatei Roșii.

Traversând perioada celor două războaie mondiale ce au condus la desăvârșirea statului național unitar român și, ulterior, la dezmembrarea teritorială a statului român, țăranul Scarlat Curuțu din comuna gorjeană Plopșoru a fost nu doar un martor ocular al evenimentelor istorice, ci unul dintre milioanele de actori ai istoriei naționale, care prin muncă și prin tributul lor de sânge au făcut posibilă realizarea idealului unității naționale, precum și supraviețuirea statului național român în condițiile dezastrului cedărilor teritoriale din vara anului 1940, în condițiile celui de-al doilea război mondial și în perioada de după instalarea regimului comunist în România.

ANEXE

Registrul stării civile pentru născuți

Din una mie optu sute șapte deci și șase [...] zioa luni lui Augustu în douăzeci și nouă la ora de nainte de amiază.

Actu de naștere alu lui Scarlatu de [...] născutu alalteeri în comuna Plopșoru în casa părinților sei cu No. 50.

Fiu alu Dlui Ioan Dumitrache Curuțu în etate de ani două zăci și optu de profesiune agricultoru, domiciliatu în comuna Plopșoru, și mumesi Tinca Ioan Curuțu în etate de ani două zăci și trei de meserie torcătoare domiciliată în comuna Plopșoru.

Dupe declarațiunea făcută de tatălu care înfățișatu copilulu.

Întâiul martor Dl. Ioan Popescu în etate de ani patru zăci și cinci de profesiune agricultor domiciliatu în comuna Plopșoru, alu doilea martor Dlui Ioan Curuțu în etate de ani cinci deci de profesiune agricultor domiciliat în comuna Plopșoru, vecini cari au subscrisu acest actu dupe ce li s-au cetitu în preună cunoscū declarantele.

Constatatu dupe lege de noi Costache Urdăreanu primaru comunei Plopșoru și ofiț. stărei civile.

Ioan Dumitrache Curuțu - Declarantele

Ioan Popescu - Martor

Ioan Curuțu - Martor

Oficierul stărei civile C. Urdăreanu

REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ
 SFATUL POPULAR AL *Comunei Plopsa*
 Starea Civilă

CERTIFICAT DE CĂSĂTORIE

Serie *Cd* Nr. *354386*

Numele soțului: *CURUTU*
 Prenumele soțului: *SCARLAT*
 Numele tatălui: *CURUTU*
 Prenumele tatălui: *ION*

Locul și data nașterii soțului:
 Localitatea: *Plopsa* Raionul: *Filipaș*
 anul: *1876* luna: *August* ziua: *29*

Numele soției: *SPĂTARU*
 Prenumele soției: *POLINA*
 Numele tatălui: *SPĂTARU*
 Prenumele tatălui: *GHEORGHE*

Locul și data nașterii soției:
 Localitatea: *Plopsa* Raionul: *Filipaș*
 anul: *1909* luna: _____ ziua: _____

LOCUL ȘI DATA ÎNCHEIERII CĂSĂTORIEI:
 Localitatea: *Plopsa* Raionul: *Filipaș*
 Anul: *1928* luna: *noiembrie* ziua: *25*
 Luna: *noiembrie* Ziua: *25*

Căsătoria a fost încheiată în registrul Stării Civile la
 Nr. *8* din anul *1928* luna *noiembrie* ziua *25*

NUMELE DUREI CĂSĂTORIE:
 SOTUL: *CURUTU*
 SOȚIA: *SPĂTARU*

LOCUL ÎNREGISTRĂRII:
 Localitatea: *Plopsa*
 Raionul: *Filipaș*
 Eliberat astăzi: *27 Decembrie* cu Nr. *1816*

Semnătura:
 L. S. *J. C. Curuș*

Fig. 1 Certificatul de căsătorie al lui Scarlat Curuțu cu Polina Spătaru

Fig. 2 Scarlat Curuțu (1876-1962)